

„...büszke vagyok arra, hogy tanítványaim sokra vitték” – Interjú Bebesi Györggyel¹

Hogyan alakult ki benned a történelem szeretete?

A legtöbb, történelmet szerető emberben ez a vonzalom gyermekkorban alakul ki, olvasmányélményei hatására. Az én gyermekkoromból kimaradtak a mesék, de hat évesen, mikor megtanultam olvasni, rögtön az indiánregényekkel kezdtem a szellemi táplálékom magamhoz vételét. Karl May műveit, Coopertól a nagy indián könyvet olvastam és ezek a kötetek teremtették meg a történeteknek, a mesélésnek a szeretetét. Valahogyan az évek folyamán alakult ki a história, az érdekes történetek, mai szóval úgy fogalmazhatnánk a narratíva szeretete, és a későbbi életutamon ez fokozatosan erősödött. Az iskolában az érdeklődésem a humán tantárgyak felé fordult, így kedveltem a magyart, történelmet, nyelveket, művészettörténetet, középiskolában pedig a filozófiát. Nagyon szerettem olvasni, faltam a könyveket. Jelenleg az egyik dolog, amire nagyon büszke vagyok, hogy van egy háromezer ötszáz kötetes családi könyvtáram, aminek nagyobb része szakkönyvekből és történelmi regényekből áll.

1983-ban diplomáztál a Janus Pannonius Tudományegyetemen orosz-történelem szakosként. Miért esett a választásod az oroszra a történelem mellé?

Azok számára, akik a történelmi ruszisztika alakjaként ismernek, lehet, hogy kiábrándító lesz, de szívem szerint angol-történelem szakra jelentkeztem volna. Akkoriban általános és középiskolában Anglia és Amerika története vonzott. Viszont a hetvenes évek végén csak az ELTE-n lehetett angol-történelem szakot végezni, Pécssett nem. Közlekedésmérnök édesapám és pedagógus édesanyám azt mondták, hogy Pécssett elég szakból lehet választani, és itt kell folytatnom a tanulmányaimat, a család akkori anyagi helyzete erre adott lehetőséget. Pécssett a történelem az idegen nyelvek közül csak oroszral volt párosítva. Az egyetemen nagyon megszerettem az orosz nyelvet és kultúrát is, ugyanakkor érdeklődésem az angolszász kultúra iránt mind a mai napig fennmaradt.

---

¹ Eredeti megjelenés helye: Újkor.hu / Portré rovat. 2018.10.06.

Mikor alakult ki a tanulmányaid során az orosz történelem, mint hangsúlyosabb érdeklődési, kutatási terület?

Talán megdöbbentő lehet az engem ismerők számára, de az, hogy kutatóként az orosz történelemmel foglalkozzak, sokáig nem volt egyértelmű. Amíg a Pécsi Tanárképző Főiskola hallgatója voltam 1979–1983 között, engem a dualizmus kori nemzetiségkutatás érdekelt. Polányi Imrénél tanultam a szakkollégiumban, ahol a titkára lehettem, amire mind a mai napig büszke vagyok, a román polgári nemzeti mozgalom 1867–1895 közötti történetével foglalkoztam. Amikor az ELTE-re kerültem, akkor Niederhauser Emil professzornál ezt kibővítettem a szlovákok és a szerbek polgári nemzeti mozgalmával. A nyolcvanas évek elején a nemzetiségkutatási területen elég sokan voltak akkoriban az országban, ez talán kissé divat is volt. Végül a nyelvtudásnak a hiánya hosszabb távon ezt a kutatási irányt megghiúsította, de mind a főiskolai és az egyetemi diplomamunkámat ezekből a tárgykörökből írtam.

Az orosz történelem kutatásának kezdete szinte egy véletlen műve. Annak idején ötévente lehetőség volt diplomamegújító programok teljesítésére. 1983-ban kaptam az első diplomámat, így 1988-ban jelentkeztem az éppen átalakuló Szlavisztikai Intézetben zajló diplomamegújító kurzusra. Ennek része volt egy több hónapos leningrádi képzés a Herzen Pedagógiai Intézetben. Nem emlékszem, hogy Medve Zoltán professzor programvezető vagy Lendvai Endre professzor, de valamelyikük elem tett egy Aganyok című folyóiratból egy cikket fordítási gyakorlatként, amelyben a feketeszázakról volt szó, akik 1905–1907-ben az első orosz forradalom idején döbbenetes dolgokat csináltak. Akkoriban középiskolai tanárként dolgoztam a Pécsi Leőwey Klára Gimnáziumban, és rendkívüli módon irritált, hogy történész szakemberként olyan dologgal kerülök szembe, amit még csak hallomásból sem ismerek. Ez a felpiszkált szakmai kíváncsiság vezetett oda, hogy elkezdtem kutatni a feketeszázakat. Olyan kutatási területet találtam, amiből tíz évvel később megszületett egy doktori értekezés. Fontos a kutatáshoz a nyelvtudás, s mivel az egyetemen orosz szakon végeztem, adta magát a témaváltás, hiszen így olyan területtel tudtam foglalkozni, amelynek ismerem a kultúráját. Továbbá a feketeszázakkal azért is volt érdekes foglalkozni, mert a rendszerváltás előtt az orosz bal- és szélsőbaloldal történetéről rengetegen írtak, de a jobboldalról csak elenyésző számú publikáció látott napvilágot. Így a rendszerváltás előtt sokaktól megkaptam, hogy mivel a témám nem felel meg a kutatási trendeknek, ezzel nem fogok tudni boldogulni. A rendszerváltást követően azonban nagyon kurrensé váltak az orosz parlamentarizmussal, jobboldallal, szélsőségekkel kapcsolatos kutatások, így hirtelen átértékelődött a témaválasztásom.

Milyennek láttad a pécsi és a budapesti diákeveket? Tapasztaltál-e különbségeket?

A Pedagógiai Főiskolán folytatott tanulmányaim előtt egy évig voltam katona, továbbá egy évet dolgoztam is, illetve évvesztes is vagyok, így a kortársaimhoz képest három évvel később kezdtem a főiskolát. 1979–83 között végeztem el a PedFőnek nevezett Pedagógiai Főiskola történelem-orosz szakát nappali tagozaton. Oroszból elég nagy hátrányunk volt azokkal szemben, akik rögtön a középiskola után kerültek az orosz szakra, történelemből ez a különbség viszont nem érződött.

Más volt akkoriban a diákélet. Tankörökben voltunk, nem voltak kreditek, fix csoportokban tanultunk. Harminchatan voltunk a történelem-orosz szakon, amit három csoportra bontottak. Nem voltak választhatók a szemináriumok és a vizsgaidőpontok, kötött órarendünk volt. Viszont ezzel együtt is egy feszes, szigorú, de színvonalas képzésben vettünk részt, amiért nagyon hálás vagyok. Az akkori történelem tanszéknek volt hét legendás oktatója, akik közül hárman, Vonyó József, Majdán János és Majoros István professzor urak már nyugdíjasok, de szakmailag ma is aktívak. A tanszék másik négy oktatója sajnos azóta elhunyt. Szabadságunk az oktatási rendszerben talán annyi volt, hogy léteztek szabadon választható tantárgyak, illetve a marxizmus tanulmányozása alól történelem szakosként fel voltunk mentve

Az ELTE-n történelem kiegészítő szakot végeztem, annyiban szerencsésnek mondhatom magam, hogy korábban három évet kellett várni egy másik felsőoktatási intézményben történő további tanuláshoz, ezt éppen a nyolcvanas évek közepén törölték el. Így egy év után felvételt nyertem az ELTE-re, ahol sikerült kitüntetéses, akkoriban úgy mondták, vörös diplomával végeznem. Ott egy sokkal szabadabb rendszert ismertem meg, amelyben viszont már nem nappali, hanem levelező tagozatos hallgató voltam. Németh György, Gergely Jenő, Vadász Sándor, Lőrincz Barnabás voltak ismertebb tanáraink. A levelező képzésben ritkaság, de voltak szemináriumaink is. Például latint tanultunk Bollók János professzortól három féléven keresztül. Érdekes volt számomra, hogy az ELTE-n azokat az embereket láthattam, hallgathattam, akiknek a könyveiből tanultunk. Pécssett akkor éreztem hasonlót, amikor abba a szerencsés helyzetbe kerültem 1982-ben – mikor Ormos Mária megérkezett Pécsre –, hogy főiskolásként hallgathattam előadásait. Az ELTE-n egy szabadabb, kötetlenebb, de nagyon magas minőségű képzést kaptam, ami nagyon jól kiegészítette a pécsi tanulmányaimat.

1983 és 1989 között több közoktatási intézményben is tanítottál. Mennyire volt ez összeegyeztethető az egyetemi tanulmányaiddal? Mit gondolsz, hogyan hatottak a közoktatásban töltött évek a pályádra?

Középiskolában kollégiumi nevelőtanár voltam a pályám kezdetén, emellett tanultam az ELTE-n, mindeközben óraadó tanár voltam a Széchenyi István Gimnáziumban is. A későbbiekben egy évet töltöttem a Pécsi Művészeti Gimnáziumban, amit akkoriban még Művészeti Szakközépiskolának hívtak. Ez életem egyik legboldogabb, legérdekesebb éve volt, mert azt a fajta szabadságot, kreativitást ritkán éli meg az ember, amit egy művészeti iskolában tapasztal. Nem mellesleg ebben az évben született meg a lányom is. Azt követően 1986-ban a Leőwey Klára Gimnáziumba kerültem, ahol közel egy évtizedig dolgoztam. Emberpróbáló kihívás volt ez számomra, mert történelmet és oroszot, a tagozaton történelmet orosz nyelven és filozófiát tanítottam, s mindemellett osztályfőnök is voltam.

A középiskolai tanári lét főleg emberi értelemben képes olyat nyújtani, amit az egyetemi oktatói szerep nem képes megadni. Mikor a gyerekek 14 éves korukban bekerülnek a középiskolába, az ember jó értelemben formálhatja, alakíthatja a világlátásukat, személyiségüket, hogy aztán négy év múlva az érettségén viszontláthassa a munkája eredményét. Ez egy óriási kihívás. Vannak a középiskolai munkának olyan elemei, mint a ballagások, osztálykirándulások, szerenádok, amik felejtethetlenné válnak, amik semmi máshoz nem fogható élményt nyújtanak. Azok az osztályok, ahol tanítottam, mind a mai napig visszahívnak, s büszke vagyok arra, hogy tanítványaim sokra vitték.

Próbáltam összeegyeztetni a középiskolai tanári munkát a tudomány iránti vágyammal, de ez sem rövid, sem hosszútávon nem sikerült. Ahhoz, hogy tanulmányi versenyre vihessem a gyerekeket, nekem kellett átszerveznem az óráimat, s a középiskola struktúrája sem tolerálta a tudományos munkát. Például a heti egy kutatónapot sem lehetett órarendileg összeegyeztetni. Így az embernek tudomásul kell vennie, hogy vagy a középiskolai tanári pályát választja vagy pedig a tudomány útjára lép, én pedig ez utóbbi mellett tettem le a voksom.

1992-től Szekszárdon főiskolai oktató, az ELTE-n pedig ösztöndíjas doktorandusz lettél. Milyen módon kezdted kutatni a feketeszázakat?

Amikor megtaláltam ezt a kutatási témát, megkerestem azokat a professzorokat, akikről úgy gondoltam, hogy tudnak segíteni a feltárásában, Niederhauser Emil akkor Krausz Tamást javasolta. A mai Politika Tudományi Intézetben, Országgyűlési Könyvtárban, akkoriban még létező Gorkij Könyvtárban gyűjtöttem össze az itthon elérhető anyagokat. Nagy változás volt, amikor 1992-ben a Magyar Ruszisztikai Intézet beindított egy hároméves ösztöndíjas programot. Hét embert vettek fel az országból, ötöt irodalom és nyelvészeti területre, kettőt pedig történelemre. Utóbbira Radnóti Klárával nyertünk felvételt, aki ma a Magyar Nemzeti Múzeum főmunkatársa. Az ELTE továbbá elvárta, hogy bekapcsolódjunk az egyetemi oktatásba is. Az ösztöndíj és a tanítási tapasztalat mellett konferencia, publikációs lehetőségeket és tudományos kapcsolatokat is kaptunk. Bekerültünk a szakma nemzetközi vérkeringésébe is, mert lehetőségünk nyílt arra, hogy úgynevezett sztazsirovkák, vagyis rövid kiutazások keretében kiutazhassunk Moszkvába, és ott kutatómunkát folytassunk, konferenciákon vegyünk részt. Ezzel párhuzamosan kezdtem el dolgozni a Szekszárdi Főiskolán. A disszertációm végül is az Ormos Mária által alapított és az elsők között akkreditált pécsi történelmi doktori programban védtem meg, ugyanis az ELTE-n nem végződött az ösztöndíj doktorálási lehetőséggel. 1996–98 között voltam hallgatója ennek a pécsi programnak, ugyanakkor már tartottam meghívott előadóként előadásokat az alsóbb évfolyam hallgatóinak. 1998-ban védtem meg a disszertációm, s summa cum laude minősítést kaptam rá.

Milyen volt a rendszerváltozás táján a Szovjetunióban, majd Oroszországban tanulni, kutatni?

Annak idején az orosz képzésnek része volt, hogy sztazsirovkák keretében három vagy hat hónapig kiutaztunk a Szovjetunióba. Azt gondolom, hogy ezek mind a mai napig meghatározó élményeim, mert más valamiről tanulni, olvasni és más a valósággal szembesülni – olyan jelenségekkel, hogy milyen egy üres élelmiszerüzlet vagy milyen a mínusz harminc fokban is alig fűtött kollégium, hogy milyen is testközelből a szovjet valóság. Az is érdekes volt, amikor a Gorbacsovi peresztrojka alatt tanári továbbképzésekre mentem, rendkívül látványos változásokat figyeltem meg. Ez még csak felerősödött, amikor a kilencvenes években vagy az ezredfordulón kutatóként tértem vissza. Elképesztő volt látni, hogy mennyire megváltozott az orosz miliő, az utcakép, az emberek viselkedése, a közlekedés, az autók márkái, a

könyvesboltok kínálata. Ezt csak az tudja értékelni, aki látta ugyanazokat a területeket a nyolcvanas években is. Igaz, Szilágyi Ákos szavaival élve én a „tűpontokban” voltam, vagyis az orosz valóságnak Szentpétervár és Moszkva mindig is kitüntetett jelentőségű helyei voltak a többi orosz városhoz képest, így mi csak ezt a két kiemelt területet láthattuk.

Oroszországban a rendszerváltozás táján nem volt könnyű dolog a külföldiek számára a levéltári kutatás. Általában minisztériumi, akadémiai engedélyekre volt szükség a kutatás megkezdéséhez. Mindig fegyveres őrök kísérték be minket a levéltár épületébe. Több napot kellett az anyagok kézbevitelére várni és oldalanként egy dollárért fénymásolhattunk, fotózásról gondolat kíséretként sem lehetett szó.

A kilencvenes években jelentősen csökkent az érdeklődés az orosz kultúra és történelem iránt. Ezt ruszistaként hogyan élted meg?

A rendszerváltást követően valóban jött egy olyan időszak, amikor orosz történelemmel foglalkozni szinte szalonképtelen dolognak számított. A rendszerváltással annyira leíródott az orosz-szovjet témaválasztás, hogy volt olyan időszak a kilencvenes évek elején, amikor a szovjetológiának és a történeti ruszisztikának az eltűnése fenyegetett. Az egyik megmentője a tudományterületnek éppen a már említett Ruszisztikai Intézet volt az ösztöndíjprogramjával, konferenciáival, könyvsorozataival. De segítette még a diszciplína életben maradását a Magyar-Orosz Történész Vegyesbizottság is. A kilencvenes évek közepén normalizálódott a helyzet, ami szerintem a vidéki kutatócsoportok alakulásával, az átszervezett orosz tanszékekkel, illetve a fokozatosan növekvő számú orosz hallgatói létszámmal, és természetesen a magváltozott társadalmi környezettel magyarázható.

Több középiskolai, főiskolai és egyetemi tankönyv önálló vagy társszerzője vagy. Szerinted hogyan lehet egy folyamatot, eseménysort tömören, frappánsan összefoglalni?

Bár sokan lenézik az összefoglaló munkákat, mégis elkerülhetetlen része a köz- és felsőoktatásnak a jegyzetkészítés. Csak az tudja, hogy milyen nehéz folyamat a tankönyvírás, aki már kipróbálta magát benne. Egy hosszú folyamat tömör, olvasmányosan megfogalmazott, de mégis precíz és tudományosan alátámasztott összefoglalása nagyon nehéz műfaj. Mindamelllett, hogy jó stílusa kell, hogy legyen az embernek, nagyon behatóan kell ismernie az

összefoglalni kívánt korszakot. Ahhoz, hogy egy periódus lényegét érthetően átadjam, tudnom kell, hogy mit hagyjak el belőle, mik a kiemelt súlypontok. A lényegi összefüggéseket kell csak kiválasztani és bemutatni, különben szétfolyik a szöveg. A tankönyv, jegyzetírás egy külön műfaj, sokkal nehezebb, mint amilyen presztízse van a szakmán belül. Legbüszkébb talán a Turi Katalinnal közösen írt Történelem 40 tételben című középiskolai ismétlő, rendszerező könyvünkre vagyok, mert ez az ezredforduló környékén éveken keresztül a fakultációk megkerülhetetlen könyve volt, több tízezres eladott példányszámmal. Az egyetemi kiadványaim közül pedig az egyik első munkámat tartom értékesnek ilyen szempontból, A Pétervári Oroszország Története című forrásgyűjteményemet, aminél igyekeztem az orosz történelem logikája mentén az adott korra leginkább jellemző forrásokat összeválogatni, ebben vegyesen voltak már korábban közreadott, de általam fordított dokumentumok is. Említhetném még az egyetemi tankönyveim közül az egyik legsikeresebbnek mondhatót, a Hosszú Tizenkilencedik Század Rövid Történetét, aminek szerkesztője és több fejezetének szerzője vagyok. Az alapját Hahner Péterrel találtuk ki, s az a cél lebegett a szemünk előtt, hogy egyetemi hallgatók számára olyan könyveket állítsunk össze, amik egy-egy nagy, egyetemes történelmi korszakot tömören foglalnak össze. Hahner Péter megírta a Régi Rend Alkonya című kötetét, de magam a korábban említett kötetnél csak szerkesztője és az általam oktatott témák fejezeteinek szerzője voltam, a többit az Újkortörténelmi és Modernkori Történelmi Tanszékek oktatói, kollégáim írták. Büszkéek vagyunk mindannyian rá, hogy 2005 óta még két kiadást élt meg, illetve számos hazai és határon túli egyetemen ezt a könyvet használják a korszak tanításához.

2004 óta alapító vezetője vagy a Modernkori Oroszország és Szovjetunió Történelmi Kutatócsoportnak. Mi volt a célod a kutatócsoport alapításával? Hogyan értékeled a működését?

Tizennégy év távlatából egyértelműnek tűnnek az eredmények, pedig kezdetben sok volt a MOSZT-tal kapcsolatban a bizonytalanság. Az ezredfordulón kerültem a Pécsi Tudományegyetemre, ezt követően pár évvel habilitáltam is. Mivel az egyetem nem dúskált ruszisztában, így mind az Újkortörténelmi Tanszéken, mind a Modernkori Történelmi Tanszéken én taníthattam az orosz-szovjet történelmet. Ormos Máriában merült fel a gondolat, hogy decentralizálni kellene a szovjetológiai, ruszisztikai kutatásokat, így támogatta egy vidéki műhely létrehozását. Megvallom őszintén, hogy először a felkérését visszautasítottam, mert nem éreztem magamat annyira felkészültnek ahhoz, hogy egy tudományos műhelyt

létrehozzák. Végül 2004-ben beadtam a derekam, megalakult a MOSZT. A neve úgy született meg, hogy addig játszottunk Kolontári Attila kollégámmal és barátommal a névadással kapcsolatban, amíg a rövidítés egy önmagában is értelmes kifejezést nem nyert. A MOSZT hidat jelent oroszul, s az a küldetésünk, hogy hídszerepet töltsünk be az egyetem és a tudományos élet különböző, már létrejött szervezetei között, illetve a fiatal kutatóknak biztosítsunk fórumot, konferencia és előadási lehetőséget. Továbbá a megalakítása óta fontos szerep jut a kutatócsoportban a tehetséggondozásnak, amit az egyetem vezetése is elismert egy rektori dicsérő oklevéllel. A kutatócsoport vezetőjeként nem tisztem minősíteni a szervezetet, de eddig 11 könyvet jelentettünk meg, illetve a MOSZT Füzetek is az ötödik számánál tart. Akadnak a kiadványaink közt konferenciakötetek, forráskiadványok, kis- és nagymonográfiák egyaránt, a MOSZT Füzetek pedig volt hallgatóink többnyire díjnyertes publikációját tartalmazzák. Abból is kialakult egy hagyomány, hogy mindig októberben, a történész-régész szaknapok keretében mutatjuk be frissen megjelent kiadványainkat.

A kutatócsoport vezetése elsősorban a kutatási stratégia elkészítését, kiadói tervek összeállítását, pályázatok koordinálását jelenti, az egyes feladatokon lelkes, remek kollégákkal dolgozhatok együtt, kiemelném közülük Kolontári Attilát, a Kaposvári Egyetem docensét, aki társelnököm, és volt tanítványomat Bene Krisztiánt, a Francia Tanszék vezetőjét, aki alelnöki minőségben dolgozik nagyon aktívan a műhelyben. Az egyetem a kutatócsoport logisztikai alapjait biztosítja csak, így minden rendezvényünkre, kiadványunkra pályáznunk kell. Kihhasználjuk az egyetemi forrásokat, ugyanakkor a kutatócsoport vezetőjeként külső szponzorációt is sikerült szereznem, így az LDSZ Biztonságtechnikai Kft. évente legalább egy kiadványunk megjelentetését támogatja.

A legutóbbi köteted a Birodalom Összeomlás Előtt címet viseli és századfordulós orosz személyiségek, politikusok életrajzait tartalmazza. Mi inspirált a kötet összeállítására?

Ha sorban számoljuk az összes könyvet, amiben közreműködtem, ez a tizenharmadik kötetem. Tulajdonképpen három évvel ezelőtt született az ötlet, mert életutam során sok portrét írtam. Az évek folyamán nemcsak jobboldali személyek életrajzait írtam meg, hanem a cári család tagjairól és baloldali személyiségekről is írtam különböző felkérések okán. Így összegyűlt egy olyan tizenöt főt felvonultató anyag, amit úgy gondoltam, hogy érdemes egy kötetben megjelentetni. Azért is tartottam erre alkalmasnak, mert a manapság divatos mikrotörténeti, mikroszociológiai megközelítéssel viszonyultam a tárgyalt személyekhez, így az egyes

politikusok életrajzaiból bízom benne, hogy sikerült egy összeomlás előtt álló birodalomról egy korszakot alkotnom, amelyben bevezető tanulmány és egy kronológia segíti az olvasó eligazodását. Külön érdekessége a kötetnek, hogy párom, Mátis Rita festőművész, a Kaposvári Egyetem adjunktusa gyönyörű portrékat rajzolt az egyes személyekről. Maga a kötet elkészítésekor a tudományos ismeretterjesztő stílust követtem, azonban minden egyes életrajz tartalmaz végjegyzeteket a kíváncsibb olvasók számára. A Publikon Kiadó jelentette meg a könyvet.

Mik a jövőbeni kutatási terveid?

Ketté bontanám a kérdést. Először is a MOSZT Kutatócsoportról szólnék. Egy új történeti műfaj meghonosítására teszünk kísérletet, ugyanis megpróbáljuk a gyűjteményes történeti recepció műfaját megteremteni. Bene Krisztián kollégámmal egy hosszas közös gondolkodás eredményeként kitaláltuk, hogy mivel a recenziók rendszertelenül és esetlegesen jelennek meg, így a hazai történeti ruszisztikáról az elmúlt másfél évtizedben írt ismertetéseket, bemutatókat összegyűjtöttük és egyfajta tudománytükörként „De Disciplina Rusistica” címmel tettük közzé. Ebben több mint félszáz szerzőtől, több mint negyven műről, közel négyszáz oldal terjedelemben gyűjtöttünk össze anyagot. A műfaji kísérlet komoly sikert aratott mind a pécsi, mind a budapesti bemutatón, Szvák professzor tollából recenzió jelent meg róla a Századokban. Jelenleg a projekt folytatásán dolgozunk, a második kötet a külföldi történeti ruszisztika hazai fogadtatásának összegyűjtése lenne, illetve gondolkozunk már a harmadik lépésben, a hazai ruszisztikai kutatások külföldi recepciójának gyűjteményes kiadásán is. Terveink szerint ezzel egy olyan komplex kiadványcsomagot tennénk le az asztalra, amivel a hazai ruszisztika teljességre törekvő képet kaphatna a rendszerváltást követően megjelent teljesítményéről.

Ami pedig a saját terveimet illeti, sok születésnap köszöntő és sajnos sok In Memoriam típusú kötetbe kértek fel szerzőként, így ezeknek a kéréseknek igyekszem eleget tenni, illetve recenziókat írok, népszerűsítő folyóiratokba adok anyagokat, a MOSZT Könyvek szerkesztése is folyamatos munkát ad. A nagyobb lélegzetű feladatok közül Vittéról, az első orosz alkotmány kidolgozójáról, s első alkotmányos miniszterelnökről szeretnék egy biográfiát írni, ez jelenleg olyan „kétharmados” készültségben van, illetve egy forráskiadáson dolgozom, amelyben az Október Tizenhetedik Szövetség Párt dokumentumait igyekszem egy kötetbe szerkeszteni. Ez utóbbinak kb. 8 éve álltam neki, azonban a források összegyűjtése, fordítása nagyon nehézkes a hazai viszonyok közepette, több száz, Magyarországon még nem publikált dokumentumról

van szó. Végül folyamatosan dolgozom az úgynevezett fő művemen, amivel úgy vagyok, mint Bulgakov a Mester és Margaritával, aki egy mondatot biztosan tudott leendő könyvéről: tudom, hogy a „Katakizma Előszöve” címet fogja viselni, és ebben az első orosz forradalom komplex történetét szeretném bemutatni, ez egyben életművem, munkásságom egyfajta összegzését is jelentené.

Interjú készítette: Máté Zsolt

Pécs, 2018.